

право на кохання, мрію, право на власну творчу дорогу... Поезія Ліни Костенко чутлива до фальшу, декларативності, котурнів, порожньої ідеологічності віршованого слова... Структура, на її переконання, перестала бути спроможною виражати ідеї, вона має поступитися життєвому матеріалові, особистому досвідові. Таке переконання визначило напрями поетичного мислення, передусім схилило до наступальності й критики, що призвело, на жаль, до вимушеного мовчання, викликаного її підходом до актуальних сучасних проблем та пошуками джерел індивідуальної і колективної само тотожності» [1, с. 43].

Такою представив поетесу Богуслав Бакула польській публіці. Він зміг проаналізувати тонкощі її манери написання та передати їх якнайкраще, щоб зацікавити тих, хто ще не знайомий з творчим доробком цієї особистості.

Ліна Костенко переконана, що поезія є важливим чинником існування народу і постійно стояла на цій позиції. Однією з основних рис її творчості є протистояння холодному технологізму та глухоті епохи, яка наступила. Поетеса протягом всього життя відстоювала право на власну індивідуальність в чому її підтримали багато критиків, а особливо читачів, адже це і стало визначною рисою її творчості.

Ми можемо з впевненістю сказати, що Ліна Костенко стала відомою не тільки в Україні, але й за її межами. Критика, яку публікують в інших країнах значною мірою збігається з українською. Уповільнення для її визнання спричиняє також й те, що немає гідного критика та перекладача, який зміг би так само високо підняти творчість поетеси закордоном, якою вона вже є в Україні. На нашій рідній землі поезія сама здобула визнання. Їй непотрібні жодні відгуки літературознавців, адже читачі й самі відчувають і тягнуться до того, що для них близьке, але для світу справжнє відкриття її поезій все ще впереді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бакула Б. Історія і поезія : [про творчість Л. Костенко] / Богуслав Бакула; з пол. пер. М. Ільницький // Дивослово. – 2003. – № 3. – С. 42 – 45.
2. Білоус П. В. Вступ до літературознавства : навч. посіб. / П. В. Білоус. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 336 с.
3. Дисертації та автореферати України. Криловець Н. В. Філософська поезія Ліни Костенко // <http://eprints.oa.edu.ua/1690/1/Krylovets.pdf>
4. Костенко Л. В. Вибране. – К. : Дніпро, 1989. – 559 с.
5. Римарук І. «Пройти через усі болі й укріпитись духом» : [Інтерв'ю з Ліною Костенко] / Ігор Римарук // Сучасність. – січень 1990. – Ч. 1. (345). – С. 113 – 117.

Водвуд В.

Науковий керівник – доц. Бачинська Г.В.

ХРИСТИЯНСЬКІ ІМЕНА В ОСНОВАХ ПРИЗВИЩ СЕЛА ШУМЛЯНИ ПІДГАЄЦЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Прізвище – «оформлена офіційними документами родова назва людини, яка приєднується до її імені і яку людина одержує після народження або вступу в шлюб та, як правило, передається нащадкам і вказує на спорідненість» [4,с.32].

Мабуть, кожну людину, свого часу цікавило питання про те, звідки походить її прізвище і що воно означає. Прізвища наші мають досить цікаву історію, адже з'явилися не на порожньому місці, а внаслідок найрізноманітніших життєвих ситуацій. Зокрема, в українській ономастиці відомі випадки, коли до імені для відрізнення однієї людини від іншої, які могли мати однакові імена, додавали вказівку на батька або ж на її походження (наприклад: *Ахілл син Пелая, Анаксимандр із Мілета*). Згодом виникають прізвиська, які влучно давали людям для характеристики домінуючої риси характеру, виду діяльності, манери поведінки, зовнішності тощо. Представникам вищих верств суспільства (князям, власникам маєтків та великих землеволодінь) прізвиська здебільшого давалися за назвою населеного пункту, що був місцем їхнього проживання. Досить часто і простим людям прізвиська давалися за місцем проживання: *Лисовий, Гайовий, Степовий* тощо [4,с.32-33].

У статті розглядаються прізвища, які походять від християнських імен.

Мета статті – охарактеризувати й проаналізувати сучасні прізвища села Шумляни Тернопільської області Підгаєцького району, в основі яких є християнські імена.

Завдяки працям багатьох мовознавців, зокрема таких, як Ю.К.Редько, П.П.Чучка, І.Д.Фаріон, С.Є.Панцьо, Г.Д.Панчук, І.І.Льченко та багато інших, які досліджували прізвища України загалом та окремих її регіонів, можна зробити висновки про те, що прізвища, мотивовані чоловічими та жіночими іменами становлять, порівняно із прізвищами топонімічного й апелювативного походження, значну групу. Тому й не дивно, що відіменні прізвища займають особливе місце у багаточисельному українському словнику та є численними в різних етнографічних регіонах України. Село Шумляни Тернопільської області Підгаєцького району не становить винятку. При чому, в основі більшості прізвищ відіменного походження – саме християнські імена.

Із запровадженням християнства на Русі церквою вводиться загальний обов'язок хрестити кожну новонароджену дитину, даючи їй християнське ім'я. У зв'язку із цим, у побут східних слов'ян поступово входять імена, канонізовані церквою і внесені у святці або календарі. Кожне ім'я у святцях припадало на чітко визначений день року. Це були імена різних старо- і новозавітних святих, християнських подвижників. Церква суворо забороняла давати дітям при хрещенні колишні традиційні слов'янські автохтонні імена. На українському мовному ґрунті християнські імена зазнали відповідної фонетико-морфологічної адаптації і давно вже не сприймаються як запозичені, наприклад *Остапенко* < *Остан* < *Євсафій*, *Охріменко* < *Охрім* < *Єфрем* та ін. [1, с.81].

«Християнськими особовими власними іменами є латинські, давньоєврейські чи давньогрецькі варіанти, які виникли на Русі після прийняття християнства та давалися під час хрещення» [1, с.81]. Вони переважно адаптувалися і функціонують у різних фонетичних, морфологічних і словотвірних різновидах.

Аналіз прізвищ села Шумляни дає підстави стверджувати, що найбільша кількість досліджуваних прізвищ утворена від імен *Костянтин*, *Григорій* та *Роман*. Непопулярними або маловживаними були такі імена, як *Прокіп*, *Мелентій*, *Терентій* та ін. Все це певною мірою пов'язано зі станом іменника епохи виникнення цих антропонімів: якщо ім'я було широковживаним, то й прізвища від такого імені зустрічаються часто.

У сучасних прізвищах досліджуваного села знайшли своє відображення такі чоловічі християнські імена (у дужках подаю кількість прізвищ, утворених від цих імен та їх структурних варіантів): *Костянтин* (51), *Григорій* (14), *Павло* (10), *Роман* (9), *Данило* (6), *Іван* (5), *Хома* (5), *Панас* (4). Менш поширеними на території села були імена *Тимофій* (3), *Кузьма* (3), *Кіндрат* (2), *Дмитро* (2), *Степан* (2), *Семен* (2). Від імен *Петро*, *Терентій*, *Мелентій*, *Сидір*, *Прокіп*, утворено всього по одному прізвищу. Відповідно, від цих імен утворилися такі прізвища: *Костецький*, *Костів*, *Гриняк*, *Пащак*, *Романів*, *Данилюк*, *Данилович*, *Івасюта*, *Іванишин*, *Хомчин*, *Хомко*, *Дмитерко*, *Тимкович*, *Стецький*, *Семенів*, *Петришин*, *Терещук*, *Мелешко*, *Сидорчук*, *Прокопів*. Від таких імен, як *Кіндрат*, *Кузьма* та *Панас* походять й відповідні прізвища.

Щодо прізвищ, мотивованих жіночими іменами, то варто зазначити, що їх число, порівняно із тими, які походять від чоловічих імен, в рази менше: *Марушак* (3) < *Марія*, *Катерняк* (1) < *Катерина*, *Фаїна* (1) < *Фаїна*. Незначну кількість жіночих імен в основі прізвищ відзначають більшість дослідників української антропонімії. Цей факт підтверджує поширену думку, згідно з якою такі прізвиська одержували у випадках, коли жінка рано залишалася вдовою і ставала головою сім'ї або коли їх отримували нешлюбні діти. За спостереженнями Ю.К.Редька «прізвища, утворені від жіночих імен, могли отримати не лише діти, а й чоловіки, якщо дружина була багатша за нього або більш знатного роду, або переважала особистими якостями – розумом, енергією тощо» [4, с.36]. М.І.Сенів пояснює нечисленність жіночого іменника у першу чергу тим, що «церковні календарі, якими користувалися священники при виборі імені, наводили їх неповно, подаючи лише імена найбільш популярних святих» [5, с.11]. Наявність жіночих імен в основах прізвищ можна пояснити їхньою популярністю на території с. Шумляни в часи становлення прізвищ. Важливо зазначити, що імена *Марія* та *Катерина* були поширені в різні часи й у інших регіонах України, про що свідчать такі дослідники, як Ю.К.Редько, С.А.Лебеденко, Н.І.Сенів, П.П.Чучка, С.В.Шеремета. Виняток становить ім'я *Фаїна*, яке вважається рідкісним.

Отже, власні імена людей, зокрема християнського походження – важливе джерело для творення українських прізвищ. Відіменні прізвища с.Шумляни – це численна та розмаїта група антропооснов, що становить значну частину від загальної кількості всього фактичного матеріалу. Дослідження прізвищ нашої території, мотивованих християнськими іменами, виявило перевагу чоловічих варіантів над жіночими, що зумовлено традицією іменувати по батькові.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Близнюк Б.Б. Церковно-християнські чоловічі імена в основах сучасних гуцульських прізвищ // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. – Тернопіль: ТНПУ, 2005. – I (13). с. – 81-86.
2. Кравченко Л. Прізвища Західної частини Полтавщини, утворені від християнських імен // Наукові записки. Серія: Мовознавство.—Тернопіль:ТДПУ, 2003. – Вип. I. с. – 45-48.
3. Панчук Г.Д. Антропонімія Опілля. Матеріали для спецкурсів та спецсеінарів (методичні рекомендації).— Тернопіль: Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка.—2001.—195 с.
4. Редько Ю.К. Сучасні українські прізвища. – К., 1966.—214 с.
5. Сенів Н.І.Основні способи і засоби ідентифікації жінки в писемних пам'ятках української мови XIV-XVIII ст. // З історії української лексикології.—К., 1990. – с 11-13.

Вишинська М.

Науковий керівник – Сеньовська Н. Л.

ВПЛИВ ХРИСТІЯНСТВА НА ВИХОВАННЯ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛЯРІВ

Ми живемо в складний час, коли більшість засобів масової інформації пропагують блуд, розбещеність і насильство, а християнські ідеали чистоти й цнотливості піддаються систематичному висміюванню. Думка, що розвиток розумових здібностей «як бонус» формує і високі моральні якості дитини, не має жодних підстав. Можна зустріти високоосвічених людей, але цілком бездуховних. З іншого боку, зовсім неосвічену, але високодуховну людину. Тому перед сучасною українською школою стоїть завдання не лише дати освіту дітям, але й сформувати їхній «моральний стержень», спираючись на традиційну для нашого світогляду християнську мораль.

Мета статті – охарактеризувати перспективи впливу християнства на виховання сучасних українських школярів.

Про необхідність виховання дітей згідно із християнськими чеснотами говорили провідні українські педагоги.

Філософ-мислитель Григорій Ващенко вважав, що лише на основі християнства можна побудувати таку виховну систему, яка своїм корінням сягає глибини віків і може пробудити до життя те незнищене, що заковане в духовних генах людського роду, і оживляє клітини людської душі, понівечені духовним геноцидом комуністичної виховної системи. Християнське виховання намагається дати дитині духовне спрямування, щоб вона могла вистояти перед різними спокусами і йти у житті правильним шляхом. А для цього потрібно, щоб вона з дитинства не тільки знала правила поведінки, але й мала внутрішню цілісність, яка робила б зрозумілими для неї різноманітні прояви добра і зла. «Риси моральної людини розкриті в Євангелії, в посланнях апостолів, в творах Отців Церкви. Відбиті вони, як показано вище, і в наших традиціях. Завдання школи полягає в тому, щоб ці традиційні ідеали відновити і пристосувати до сучасності і тих завдань, що ставить перед нашим народом історія. Особливу велику увагу треба звернути на виховання у нашої молоді патріотизму на християнських засадах. Крім того, школа має виховати у молоді гуманність, чутливе відношення до людини не лише на словах, а й ділах» [7, с.184-185].

Постійна реалізація моральних ідеалів у повсякденному житті веде до утвердження віри в Бога. Професор Д. Бурко зауважував: «До чеснот треба людину привчати змалку практичною працею, діянням. В іншому випадку це буде тільки сіра теорія. Коли такі учні напхані самими теоретичними міркуваннями опиняються серед життєвої дійсності, потонуть при першій спробі в житейському морю» [8, с. 119].